

POVANDENINIO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS KONVENCIJA

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos visuotinė konferencija, 2001 m. spalio 15–lapkričio 3 d. Paryžiuje susirinkusi į savo 31-ąją sesiją,

pripažindama povandeninio kultūros paveldo, kaip žmonijos kultūros paveldo sudedamosios dalies ir ypač reikšmingo tautų, valstybių bei jų tarpusavio santykių dėl savo bendro paveldo, istorijos elemento, svarbą,

suvokdama povandeninio kultūros paveldo apsaugos ir išsaugojimo svarbą ir su tuo susijusią visų valstybių atsakomybę,

pažymėdama didėjančią visuomenės domėjimąsi povandeniniu kultūros paveldu ir jo vertinimą,

įsitikinusi, kad povandeninio kultūros paveldo apsaugos ir išsaugojimo tyrimai, informacija ir švietimas yra svarbu,

įsitikinusi, kad visuomenė turi teisę gauti mokomąją ir pramoginę naudą iš patikimos ir netrikdomos prieigos prie povandeninio kultūros paveldo *in situ* ir kad visuomenės švietimas padeda geriau suvokti tą paveldą, jį vertinti ir saugoti,

žinodama, kad povandeniniam kultūros paveldui grėsmę kelia savavališka su juo susijusi veikla ir kad tokie veiklai sutrukdyti reikia griežtesnių priemonių,

suprasdama, kad reikia tinkamai reaguoti į galimą neigiamą teisėtos veiklos, galinčios netyčia paveikti povandeninį kultūros paveldą, poveikį tokiam paveldui,

labai susirūpinusi vis didėjančiu komerciniu povandeninio kultūros paveldo naudojimu, ypač tam tikra veikla, kuria siekiama povandeninį kultūros paveldą parduoti, įsigyti ar išmainyti,

žinodama, kad yra pažangi technologija, kuri padeda rasti ir pasiekti povandeninį kultūros paveldą,

tikėdama, kad valstybių, tarptautinių organizacijų, mokslo įstaigų, profesinių organizacijų, archeologų, narų, kitų suinteresuotų šalių ir plačiosios visuomenės bendradarbiavimas yra labai svarbus povandeninio kultūros paveldo apsaugai,

manydama, kad žvalgant, kasinėjant ir saugant povandeninį kultūros paveldą būtina turėti ir taikyti specialius mokslinius metodus, naudoti tinkamą techniką bei įrangą ir labai profesionalias specialias žinias, o visa tai rodo, kad reikalingi vienodi valdymo kriterijai,

suvokdama, kad reikia kodifikuoti ir nuolatos plėtoti povandeninio kultūros paveldo apsaugos ir išsaugojimo taisykles, atitinkančias tarptautinę teisę ir praktiką, įskaitant 1970 m. lapkričio 14 d. UNESCO nelegalaus kultūros vertybių įvežimo, išvežimo ir nuosavybės teisės perdavimo uždraudimo priemonių konvenciją, 1972 m. lapkričio 16 d. UNESCO Pasaulinio kultūros ir gamtos paveldo globos konvenciją ir 1982 m. gruodžio 10 d. Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją,

pasiryžusi tarptautiniu, regionų ir nacionaliniu lygiu didinti priemonių, skirtų povandeniniam kultūros paveldui *in situ* išsaugoti ir prireikus atsargiai jam iškelti mokslo ir apsaugos tikslais, veiksmingumą,

nusprendusi savo dvidešimt devintojoje sesijoje, kad šiam klausimui turi būti skirta tarptautinė konvencija,

priima šią konvenciją 2001 metų lapkričio antrą dieną.

1 straipsnis. Sąvokos

Šioje Konvencijoje:

1. a) „Povandeninis kultūros paveldas“ – visi kultūriniai, istoriniai ar archeologiniai žmogaus egzistencijos pėdsakai, kurie iš dalies arba visiškai, su pertraukomis arba nepertraukiamai po vandeniui yra išbuvę ne mažiau kaip 100 metų, būtent:

- i) vietovės, konstrukcijos, pastatai, dirbiniai ir žmonių palaikai kartu su jų archeologine ir gamtine aplinka;

- ii) laivai, orlaiviai, kitos transporto priemonės ir jų dalys, jų kroviniai arba kitoks turinys kartu su jų archeologine ir gamtine aplinka; ir
  - iii) priešistoriniai objektai.
  - b) Jūros dugne pakloti vamzdynai ir kabeliai nelaikomi povandeniniu kultūros paveldu.
  - c) Be vamzdynų ir kabelių, kitos jūros dugne paklotos ir dar naudojamos instaliacijos nelaikomos povandeniniu kultūros paveldu.
2. a) „Valstybės, šios Konvencijos Šalys“ – valstybės, kurios sutiko būti saistomos šios Konvencijos ir kurioms ši Konvencija galioja.
  - b) Ši Konvencija *mutatis mutandis* taikoma toms 26 straipsnio 2 dalies b punkte minimoms teritorijoms, kurios šios Konvencijos Šalimis tampa tame punkte išdėstytomis sąlygomis, ir sąvoka „valstybės, šios Konvencijos Šalys“ toms teritorijoms yra taikoma tame punkte nurodytos apimties.
  3. „UNESCO“ – Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija.
  4. „Generalinis direktorius“ – UNESCO generalinis direktorius.
  5. „Zona“ – jūros ir vandenyno dugnas bei gruntas, esantys už nacionalinės jurisdikcijos ribų.
  6. „Su povandeniniu kultūros paveldu susijusi veikla“ – veikla, kurios pagrindinis objektas – povandeninis kultūros paveldas ir kuri tiesiogiai ar netiesiogiai gali fiziškai pakenkti povandeniniam kultūros paveldui arba kitaip padaryti jam žalos.
  7. „Netyčia povandeninį kultūros paveldą paveikianti veikla“ – veikla, kuri gali fiziškai pakenkti povandeniniam kultūros paveldui arba kitaip padaryti jam žalos, nors povandeninis kultūros paveldas nėra pagrindinis jos objektas arba vienas iš jos objektų.
  8. „Valstybiniai laivai ir orlaiviai“ – karo ir kiti laivai bei orlaiviai, pripažinti tokiais ir atitinkantys povandeninio kultūros paveldo apibrėžimą, kurie priklausė valstybei, buvo jos eksploatuojami ir kurie tuo metu, kai nuskendo, vyriausybės buvo naudojami tik nekomerciniais tikslais.
  9. „Taisyklės“ – su povandeniniu kultūros paveldu susijusios veiklos taisyklės, minimos šios Konvencijos 33 straipsnyje.

2 straipsnis. Tikslai ir bendrieji principai

1. Šios Konvencijos tikslas – užtikrinti povandeninio kultūros paveldo apsaugą ir ją sustiprinti.
2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, bendradarbiauja saugodamos povandeninį kultūros paveldą.
3. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, vadovaudamosi šios Konvencijos nuostatomis, žmonių labai išsaugo povandeninį kultūros paveldą.
4. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, prireikus atskirai arba visos kartu imasi visų pagal šią Konvenciją ir tarptautinę teisę tinkamų priemonių, reikalingų povandeniniam kultūros paveldui apsaugoti, ir šiuo tikslu jos taiko geriausias savo turimas praktines priemones bei atsižvelgia į savo sugebėjimus.
5. Prieš duodant leidimą bet kokiai su povandeniniu kultūros paveldu susijusiai veiklai arba imantis tokios veiklos pirmiausia atsižvelgiama į galimybę ją išsaugoti *in situ*.
6. Iškeltas povandeninis kultūros paveldas saugomas, konservuojamas ir tvarkomas taip, kada būtų užtikrintas ilgalaikis jo išsaugojimas.
7. Povandeninis kultūros paveldas komerciniais tikslais nenaudojamas.
8. Vadovaujantis valstybine praktika ir tarptautine teise, įskaitant Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją, nė viena šios Konvencijos nuostata nėra aiškinama kaip keičianti tarptautinės teisės ir valstybinės praktikos, susijusios su suvereniais imunitetais, taisyklės arba valstybės teises į savo valstybinius laivus ir orlaivius.
9. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina, kad su visais žmonių palaikais jūrų vandenyse būtų elgiamasi su derama pagarba.

10. Patikimas ir netrikdomas povandeninio kultūros paveldo stebėjimas bei dokumentavimas *in situ* yra skatinamas visuomenės supažindinimo tikslais, kad ji tą paveldą vertintų ir saugotų, išskyrus atvejus, kai toks stebėjimas ir dokumentavimas nesiderina su paveldo apsauga ir tvarkymu.

11. Joks veiksmas ir jokia veikla, vykdoma vadovaujantis šia Konvencija, negali būti laikoma pagrindu teigti ar užginčyti bet kurią teisę į nacionalinį suverenumą ar jurisdikciją.

3 straipsnis. Šios Konvencijos ir Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos ryšys

Nė viena šios Konvencijos nuostata nepažeidžia valstybių teisių, jurisdikcijos ir pareigų pagal tarptautinę teisę, įskaitant Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją. Ši Konvencija aiškinama ir taikoma pagal tarptautinę teisę, taip pat ir Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją.

4 straipsnis. Ryšys su turto gelbėjimo teise ir radinių teise

Visai su povandeniniu kultūros paveldu susijusiai veiklai, kuriai taikoma ši Konvencija, netaikoma turto gelbėjimo teisė ir radinių teisė, išskyrus, kai:

- a) kompetentingos institucijos leidžia taikyti tokią teisę,
- b) ji visiškai atitinka šią Konvenciją ir
- c) yra užtikrinama, kad iškeltam povandeniniam kultūros paveldui bus suteikta didžiausia apsauga.

5 straipsnis. Netyčia povandeninį kultūros paveldą paveikianti veikla

Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, taiko geriausias savo turimas praktines priemones, kad neleistų atsirasti neigiamam poveikiui, kurį pagal jos jurisdikciją vykdoma veikla gali netyčia padaryti povandeniniam kultūros paveldui, arba kad jį sušvelnintų.

6 straipsnis. Dvišaliai, regionų ir kiti daugiašaliai susitarimai

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, skatinamos sudaryti dvišalius, regionų ir kitokius daugiašalius susitarimus ir plėtoti jau esamus susitarimus povandeniniam kultūros paveldui išsaugoti. Visi tokie susitarimai turi atitikti šios Konvencijos nuostatas ir neturi būti sumenkinamas jų visuotinis pobūdis. Tokiuose susitarimuose valstybės gali priimti taisykles ir nuostatus, kurie užtikrintų geresnę povandeninio kultūros paveldo apsaugą nei priimtoji šioje Konvencijoje apsauga.

2. Tokių dvišalių, regionų ir daugiašalių susitarimų šalys gali kviesti valstybes, visų pirma susijusias įmanomu patikrinti kultūrinio, istorinio ar archeologinio ryšiu, su atitinkamu povandeniniu kultūros paveldu, prisijungti prie tokių susitarimų.

3. Ši Konvencija nekeičia valstybių, šios Konvencijos Šalių, pareigų ir įsipareigojimų dėl nuskendusią laivų pagal dvišalius, regionų ir kitokius daugiašalius susitarimus, sudarytus prieš priimant šią Konvenciją, ir ypač pagal susitarimus, kurie atitinka šios Konvencijos tikslus.

7 straipsnis. Povandeninis kultūros paveldas, esantis vidaus vandenyse, salynų vandenyse ir teritorinėje jūroje

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, vykdydamos savo suverenias teises, turi išimtinę teisę reguliuoti ir suteikti leidimą vykdyti su povandeniniu kultūros paveldu, esančiu savo vidaus vandenyse, salynų vandenyse ir teritorinėje jūroje, susijusią veiklą.

2. Nepažeisdamos kitų tarptautinių susitarimų ir tarptautinės teisės taisyklių, skirtų povandeninio kultūros paveldo apsaugai, valstybės, šios Konvencijos Šalys, reikalauja, kad Taisyklės būtų taikomos su povandeniniu kultūros paveldu, esančiu jų vidaus vandenyse, salynų vandenyse ir teritorinėje jūroje, susijusiai veiklai.

3. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, vykdydamos savo suverenias teises pripažindamos bendrą tarp tokių valstybių įprastą praktiką ir siekdamos bendradarbiauti valstybinių laivų ir orlaivių geriausių apsaugos metodų klausimais, vėliavos valstybei, šios Konvencijos Šaliai, ir atitinkamais atvejais – kitoms susijusioms, svarbiausia, įmanomu patikrinti kultūrinio, istorinio ar archeologinio ryšiu, valstybėms turėtų pranešti apie valstybinių laivų ir orlaivių, kurių tapatybę įmanoma nustatyti, aptikimą savo salynų vandenyse ir teritorinėje jūroje.

8 straipsnis. Povandeninis kultūros paveldas, esantis gretutinėje zonoje

Nepažeisdamos 9 bei 10 straipsnių ir juos papildydamos, taip pat vadovaudamosi Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos 303 straipsnio 2 dalimi, valstybės, šios Konvencijos Šalys, savo gretutinėje zonoje gali reguliuoti ir suteikti leidimą vykdyti su povandeniniu kultūrinio paveldu susijusią veiklą. Tai darydamos, jos reikalauja taikyti Taisykles.

9 straipsnis. Pranešimas ir informavimas išimtinėje ekonominėje zonoje ir kontinentiniame šelfe

1. Visos valstybės, šios Konvencijos Šalys, yra atsakingos už povandeninio kultūros paveldo apsaugą išimtinėje ekonominėje zonoje ir kontinentiniame šelfe pagal šią Konvenciją.

Atitinkamai:

a) valstybė, šios Konvencijos Šalis, reikalauja, kad tais atvejais, kai jos pilietis arba su jos vėliava plaukiojantis laivas jos išimtinėje ekonominėje zonoje arba jos kontinentiniame šelfe randa povandeninį kultūros paveldą arba ketina imtis su tokiu paveldu susijusios veiklos, tas pilietis arba laivo kapitonas jai praneštų apie tokį radinį arba su juo susijusią veiklą;

b) kitos valstybės, šios Konvencijos Šalies, išimtinėje ekonominėje zonoje arba kontinentiniame šelfe:

i) valstybės, šios Konvencijos Šalys, reikalauja, kad pilietis arba laivo kapitonas joms ir tai kitai valstybei, šios Konvencijos Šaliai, praneštų apie tokį radinį arba su juo susijusią veiklą;

ii) arba valstybė, šios Konvencijos Šalis, reikalauja, kad pilietis arba laivo kapitonas jai praneštų apie tokį radinį arba su juo susijusią veiklą, ir užtikrina greitą ir veiksmingą tokių pranešimų perdavimą visoms kitoms valstybėms, šios Konvencijos Šalims.

2. Deponuodama savo ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentą, valstybė, šios Konvencijos Šalis, pareiškia, koku būdu bus perduodami pranešimai pagal šio straipsnio 1 dalies b punktą.

3. Valstybė, šios Konvencijos Šalis, generalinį direktorių informuoja apie pagal šio straipsnio 1 dalį jai praneštus radinius ir su jais susijusią veiklą.

4. Generalinis direktorius visoms valstybėms, šios Konvencijos Šalims, nedelsdamas pateikia visą jam pagal šio straipsnio 3 dalį praneštą informaciją.

5. Bet kuri valstybė, šios Konvencijos Šalis, gali valstybei, šios Konvencijos Šaliai, kurios išimtinėje ekonominėje zonoje arba kurios kontinentiniame šelfe yra povandeninis kultūros paveldas, pareikšti, jog ji yra suinteresuota, kad su ja būtų konsultuojamasi, kaip užtikrinti veiksmingą to povandeninio kultūros paveldo apsaugą. Toks pareiškimas grindžiamas įmanomu patikrinti ryšiu, svarbiausia, kultūrinio, istorinio ir archeologinio, su tuo povandeniniu kultūros paveldu.

10 straipsnis. Povandeninio kultūros paveldo apsauga išimtinėje ekonominėje zonoje ir kontinentiniame šelfe

1. Leidimas su povandeniniu kultūros paveldu, esančiu išimtinėje ekonominėje zonoje arba kontinentiniame šelfe, susijusiai veiklai išduodamas tik vadovaujantis šio straipsnio nuostatomis.

2. Valstybė, šios Konvencijos Šalis, kurios išimtinėje ekonominėje zonoje arba kontinentiniame šelfe yra povandeninis kultūros paveldas, kad neleistų kištis į tarptautinėje teisėje, įskaitant Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją, numatytas suverenias jos teises arba jurisdikciją, turi teisę uždrausti arba leisti bet kurią su tokiu paveldu susijusią veiklą.

3. Kai kurios nors valstybės, šios Konvencijos Šalies, išimtinėje ekonominėje zonoje arba kontinentiniame šelfe atrandamas povandeninis kultūros paveldas arba yra ketinama vykdyti su tuo paveldu susijusią veiklą, toji valstybė, šios Konvencijos Šalis:

a) su visomis kitomis valstybėmis, šios Konvencijos Šalimis, pareiškusiomis apie savo suinteresuotumą pagal 9 straipsnio 5 dalį, konsultuojasi, kaip geriausiai apsaugoti tą povandeninį kultūros paveldą;

b) koordinuoja tokias konsultacijas kaip „koordinuojanti valstybė“, jei ji aiškiai nepareiškia, kad nenori to daryti; jei tai pareiškama, valstybės, šios Konvencijos Šalys, pareiškusios apie savo suinteresuotumą pagal 9 straipsnio 5 dalį, paskiria koordinuojančią valstybę.

4. Nepažeisdama visų valstybių, šios Konvencijos Šalių, išpareigojimo visomis praktiškai įmanomomis priemonėmis, kurios pagal tarptautinę teisę taikomos siekiant užkirsti kelią povandeniniam kultūros paveldui tiesiogiai gresiančiam pavojui, įskaitant grobstymą, apsaugoti povandeninį kultūros paveldą, koordinuojanti valstybė gali imtis visų praktiškai įmanomų priemonių ir (arba), vadovaudamasi šia Konvencija, išduoti bet kuriuos būtinus leidimus, prireikus prieš konsultacijas, kad užkirstų kelią povandeniniam kultūros paveldui tiesiogiai gresiančiam pavojui, – nesvarbu, ar jis kyla dėl žmonių veiklos, ar dėl kurios nors kitos priežasties, įskaitant grobstymą. Imantis tokių priemonių galima prašyti kitų valstybių, šios Konvencijos Šalių, pagalbos.

5. Koordinuojanti valstybė:

a) įgyvendina apsaugos priemones, dėl kurių susitarė konsultacijose dalyvaujančios valstybės, tarp jų ir koordinuojanti valstybė, nebent konsultacijose dalyvaujančios valstybės, tarp jų ir koordinuojanti valstybė, susitaria, kad tas priemonės įgyvendins kita valstybė, šios Konvencijos Šalis;

b) vadovaudamasi Taisyklėmis išduoda visus tokioms sutartoms priemonėms reikalingus leidimus, nebent konsultacijose dalyvaujančios valstybės, tarp jų ir koordinuojanti valstybė, susitaria, kad tuos leidimus išduos kita valstybė, šios Konvencijos Šalis;

c) gali atlikti visus reikalingus išankstinius povandeninio kultūros paveldo tyrimus, išduoda visus tam reikalingus leidimus ir tyrimų rezultatus nedelsdama praneša generaliniam direktoriui, kuris savo ruožtu tokią informaciją nedelsdamas pateikia kitoms valstybėms, šios Konvencijos Šalims.

6. Koordinuodama konsultacijas, imdamasi priemonių, atlikdama išankstinius tyrimus ir (arba) pagal šį straipsnį išduodama leidimus, koordinuojanti valstybė veikia ne paisydama savo interesų, o visų valstybių, šios Konvencijos Šalių, vardu. Bet kokia tokia veikla savaime nėra pagrindas reikšti kokias nors teises į privilegijas ar jurisdikciją, nenumatytas tarptautinėje teisėje, įskaitant Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją.

7. Vadovaujantis šio straipsnio 2 ir 4 dalių nuostatomis, jokia su valstybiniais laivais ar orlaiviais susijusi veikla negali būti vykdoma be vėliavos valstybės sutikimo ir nebendradarbiaujant su koordinuojančia valstybe.

11 straipsnis. Pranešimas ir informavimas zonoje

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, yra atsakingos už povandeninio kultūros paveldo zonoje apsaugą pagal šią Konvenciją ir pagal Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos 149 straipsnį. Atitinkamai tais atvejais, kai kurios nors valstybės, šios Konvencijos Šalies, pilietis arba su jos vėliava plaukiojantis laivas zonoje randa povandeninį kultūros paveldą arba ketina imtis su tokiu paveldu susijusios veiklos, toji valstybė, šios Konvencijos Šalis, reikalauja, kad jos pilietis arba laivo kapitonas jai praneštų apie tokį radinį arba su juo susijusią veiklą.

2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, apie tokius radinius ir su jais susijusią veiklą, apie kuriuos joms pranešama, praneša generaliniam direktoriui ir Tarptautinės jūrų dugno agentūros generaliniam sekretoriui.

3. Generalinis direktorius visoms valstybėms, šios Konvencijos Šalims, nedelsdamas pateikia visą tokią valstybių, šios Konvencijos Šalių, suteiktą informaciją.

4. Bet kuri valstybė, šios Konvencijos Šalis, gali generaliniam direktoriui pareikšti, jog ji yra suinteresuota, kad su ja būtų konsultuojamasi, kaip užtikrinti veiksmingą to povandeninio kultūros paveldo apsaugą. Toks pareiškimas grindžiamas įmanomu patikrinti ryšiu su atitinkamu povandeniniu kultūros paveldu, ypač daug dėmesio skiriant valstybių kultūrinio, istorinio ir archeologinio pobūdžio privileginėms teisėms.

12 straipsnis. Povandeninio kultūros paveldo apsauga zonoje

1. Leidimas su povandeniniu kultūros paveldu, esančiu zonoje, susijusiai veiklai išduodamas tik vadovaujantis šio straipsnio nuostatomis.

2. Generalinis direktorius paragina visas valstybes, šios Konvencijos Šalis, pareiškusias apie savo suinteresuotumą pagal 11 straipsnio 4 dalį, konsultuotis, kaip geriausiai apsaugoti tą povandeninį kultūros paveldą, ir paskiria valstybę, šios Konvencijos Šalį, koordinuoti tokių konsultacijų ir būti „koordinuojančia valstybe“. Generalinis direktorius taip pat paragina tokiose konsultacijose dalyvauti Tarptautinę jūrų dugno agentūrą.

3. Visos valstybės, šios Konvencijos Šalys, vadovaudamosi šia Konvencija, gali imtis visų praktiškai įmanomų priemonių, prireikus prieš konsultacijas, kad užkirstų kelią povandeniniam kultūros paveldui tiesiogiai gresiančiam pavojui, – nesvarbu, ar jis kyla dėl žmonių veiklos, ar dėl kurios nors kitos priežasties, įskaitant grobstymą.

4. Koordinuojanti valstybė:

a) įgyvendina apsaugos priemones, dėl kurių susitarė konsultacijose dalyvaujančios valstybės, tarp jų ir koordinuojanti valstybė, jei tik konsultacijose dalyvaujančios valstybės, tarp jų ir koordinuojanti valstybė, susitaria, kad tas priemones įgyvendins kita valstybė, šios Konvencijos Šalis;

b) vadovaudamasi šia Konvencija išduoda visus tokioms sutartoms priemonėms reikalingus leidimus, nebent konsultacijose dalyvaujančios valstybės, tarp jų ir koordinuojanti valstybė, susitaria, kad tuos leidimus išduos kita valstybė, šios Konvencijos Šalis.

5. Koordinuojanti valstybė gali atlikti visus būtinus išankstinius povandeninio kultūros paveldo tyrimus, išduoda visus tam reikalingus leidimus ir tyrimų rezultatus nedelsdama praneša generaliniam direktoriui, kuris savo ruožtu tokią informaciją nedelsdamas pateikia kitoms valstybėms, šios Konvencijos Šalims.

6. Koordinuodama konsultacijas, imdamasi priemonių, atlikdama išankstinius tyrimus ir (arba) pagal šį straipsnį išduodama leidimus, koordinuojanti valstybė veikia visų valstybių, šios Konvencijos Šalių, vardu visos žmonijos labui. Ypač daug dėmesio skiriama valstybių kultūrinio, istorinio arba archeologinio pobūdžio privileginėms teisėms į atitinkamą povandeninį kultūros paveldą.

7. Be vėliavos valstybės sutikimo jokia valstybė, šios Konvencijos Šalis, zonoje nesiima su valstybiniais laivais ir orlaiviais susijusios veiklos ir neduoda tokiai veiklai leidimo.

13 straipsnis. Suvereno imunitetas

Suvereno imunitetą turintys karo laivai ir kiti valstybiniai laivai arba karo orlaiviai, eksploatuojami nekomerciniais tikslais, atliekantys savo įprasto pobūdžio operacijas ir neužsiimantys su povandeniniu kultūros paveldu susijusia veikla, neprivalo pagal šios Konvencijos 9, 10, 11 ir 12 straipsnius pranešti apie atrastą povandeninį kultūros paveldą. Tačiau valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi atitinkamų priemonių, kurios, nepakenkdamos jų suvereno imunitetą turinčių karo laivų ar kitų valstybinių laivų arba karo orlaivių, eksploatuojamų nekomerciniais tikslais, operacijoms ir pajėgumams, užtikrina, kad jie, kiek yra tikslinga ir praktiškai įmanoma, atitinka šios Konvencijos 9, 10, 11 ir 12 straipsnius.

14 straipsnis. Įvežimo į teritoriją, prekybos ir laikymo kontrolė

Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi priemonių, kad neleistų neteisėtai išvežto ir (arba) iškelto, jei tas iškėlimas prieštarauja šiai Konvencijai, povandeninio kultūros paveldo įvežti į savo teritoriją, prekiauti juo ir jo laikyti.

15 straipsnis. Valstybių, šios Konvencijos Šalių, jurisdikcijai priklausančių zonų nenaudojimas

Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi priemonių, kad uždraustų bet kokiai su povandeniniu kultūros paveldu susijusiai veiklai, nesiderinančiai su šia Konvencija, naudoti savo teritoriją, įskaitant savo jūrų uostus, dirbtines salas, įrenginius ir konstrukcijas, priklausančius jų išimtinai jurisdikcijai ar kontrolei.

16 straipsnis. Piliėiams ir laivams taikomos priemonės

Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi visų praktiškai įmanomų priemonių, kad užtikrintų, jog jų piliėčiai ir su jų vėliava plaukiojantys laivai jokios su povandeniniu kultūros paveldu susijusios veiklos nesiims su šia Konvencija nesiderinančiu būdu.

17 straipsnis. Sankcijos

1. Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, taiko sankcijas už priemonių, kurių ji ėmėsi įgyvendindama šią Konvenciją, pažeidimus.

2. Už pažeidimus taikomos sankcijos turi būti pakankamai griežtos, kad jomis būtų galima veiksmingai užtikrinti šios Konvencijos vykdymą, atgrasinti nuo pažeidimų darymo bet kurioje vietoje ir iš pažeidėjų atimti iš jų neteisėtos veiklos gautą naudą.

3. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, bendradarbiauja, užtikrindamos pagal šį straipsnį taikomų sankcijų vykdymą.

18 straipsnis. Povandeninio kultūros paveldo areštas ir perdavimas

1. Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, imasi priemonių, numatančių povandeninio kultūros paveldo, kuris buvo iškeltas su šia Konvencija nesuderinamu būdu, areštą savo teritorijoje.

2. Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, registruoja, apsaugo ir pagal šią Konvenciją imasi visų pagrįstų priemonių areštuotam povandeniniam kultūros paveldui stabilizuoti.

3. Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, generaliniam direktoriui ir bet kuriai kitai įmanomu patikrinti ryšiu, svarbiausia, kultūriniu, istoriniu arba archeologiniu, su tuo paveldu susijusiai valstybei praneša apie povandeninio kultūros paveldo areštą pagal šią Konvenciją.

4. Valstybė, šios Konvencijos Šalis, kuri yra areštavusi povandeninį kultūros paveldą, atsižvelgdama į poreikį jį konservuoti ir ištirti, į poreikį surinkti išbarstytą kolekciją, į poreikį padaryti jį prieinamą visuomenei, eksponuoti ir panaudoti švietimo tikslais ir į bet kurios įmanomu patikrinti ryšiu, svarbiausia, kultūriniu, istoriniu arba archeologiniu, su tuo paveldu susijusios valstybės interesus, užtikrina, kad jis bus perduotas naudoti visuomenei.

19 straipsnis. Bendradarbiavimas ir dalijimasis informacija

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, bendradarbiauja ir padeda viena kitai apsaugoti ir tvarkyti povandeninį kultūros paveldą pagal šią Konvenciją, taip pat ir, kai tai praktiškai įmanoma, bendradarbiauja tirdamos, iškasdamos, dokumentuodamos, konservuodamos, nagrinėdamos ir pristatydamos tokį paveldą.

2. Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, įsipareigoja su kitomis valstybėmis, šios Konvencijos Šalimis, su šios Konvencijos tikslais suderinamu mastu dalytis informacija apie povandeninį kultūros paveldą, įskaitant informaciją apie paveldo atradimą, paveldo buvimo vietą, nesuderinamu su šia Konvencija būdu arba kitaip pažeidžiant tarptautinę teisę iškastą ar iškeltą paveldą, atitinkamą mokslinę metodiką ir technologiją, ir su tokiu paveldu susijusiomis teisės srities naujovėmis.

3. Tarp valstybių, šios Konvencijos Šalių, arba UNESCO ir valstybių, šios Konvencijos Šalių, pasidalyta informacija apie povandeninio kultūros paveldo atradimą arba jo buvimo vietą jų nacionaliniams teisės aktams neprieštaraujančiu mastu yra laikoma slapta ir skiriama valstybių, šios Konvencijos Šalių, kompetentingoms institucijoms, jei tokios informacijos atskleidimas galėtų kelti pavojų ar kitaip pakenkti tokio povandeninio kultūros paveldo išsaugojimui.

4. Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, imasi visų praktiškai įmanomų priemonių, taip pat ir, kai tai įmanoma, per atitinkamas tarptautines duomenų bazines, informacijai apie nesuderinamu su šia Konvencija būdu arba kitaip pažeidžiant tarptautinę teisę iškastą ar iškeltą paveldą skleisti.

20 straipsnis. Visuomenės informuotumas

Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, imasi visų praktiškai įmanomų priemonių visuomenės informuotumui povandeninio kultūros paveldo vertės bei reikšmės ir jo apsaugos pagal šią Konvenciją svarbos klausimais didinti.

21 straipsnis. Povandeninės archeologijos mokymas

Valstybės, šios Konvencijos Šalys, bendradarbiauja rūpindamosi povandeninės archeologijos, povandeninio kultūros paveldo konservavimo metodikos mokymu ir pagal susitarimą perduodamos technologiją, susijusią su povandeniniu kultūros paveldu.

22 straipsnis. Kompetentingos institucijos

1. Siekdamas užtikrinti tinkamą šios Konvencijos įgyvendinimą, valstybės, šios Konvencijos Šalys, įsteigia kompetentingas institucijas arba prireikus sustiprina jau esamas institucijas, kad jos

sudarytų, tvarkytų ir atnaujintų povandeninio kultūros paveldo aprašą, rūpintųsi veiksminga povandeninio kultūros paveldo apsauga, konservavimu, pristatymu bei tvarkymu ir tirtų bei naudotų jį švietimo tikslais.

2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, generaliniam direktoriui praneša savo kompetentingų institucijų, susijusių su povandeniniu kultūros paveldu, pavadinimus ir adresus.

23 straipsnis. Valstybių, šios Konvencijos Šalių, susirinkimai

1. Generalinis direktorius valstybių, šios Konvencijos Šalių, susirinkimą sušaukia ne vėliau kaip po metų nuo šios Konvencijos įsigaliojimo, o vėliau – ne rečiau kaip kartą per dvejus metus. Daugumos valstybių, šios Konvencijos Šalių, prašymu generalinis direktorius sušaukia valstybių, šios Konvencijos Šalių, neeilinį susirinkimą.

2. Valstybių, šios Konvencijos Šalių, susirinkimas priima sprendimus dėl savo funkcijų ir atsakomybės.

3. Valstybių, šios Konvencijos Šalių, susirinkimas priima savo darbo tvarkos taisykles.

4. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, tinkamai atsižvelgdamos į teisingo bei lygaus geografinio paskirstymo ir pageidaujamos moterų ir vyrų skaičiaus pusiausvyros principą, gali įsteigti Mokslo ir technikos patariamąjį padalinį, kuris susidėtų iš valstybių, šios Konvencijos Šalių, paskirtų ekspertų.

5. Mokslo ir technikos patariamasis padalinys valstybių, šios Konvencijos Šalių, susirinkimui atitinkamai padeda moksliniais ir techniniais klausimais, susijusiais su Taisyklių įgyvendinimu.

24 straipsnis. Konvencijos sekretoriatas

1. Generalinis direktorius yra atsakingas už šios Konvencijos sekretoriato funkcijas.

2. Sekretoriato pareigos yra šios:

a) rengti 23 straipsnio 1 dalyje numatytus valstybių, šios Konvencijos Šalių, susirinkimus; ir

b) padėti valstybėms, šios Konvencijos Šalims, įgyvendinti valstybių, šios Konvencijos Šalių, susirinkimų sprendimus.

25 straipsnis. Taikus ginčų sprendimas

1. Bet kuris dviejų ar daugiau valstybių, šios Konvencijos Šalių, ginčas dėl šios Konvencijos aiškinimo ar taikymo sprendžiamas sąžiningomis derybomis arba kitais jų pačių pasirinktais taikiais sprendimo būdais.

2. Jei per pagrįstos trukmės laiką ginčas derybomis neišsprendžiamas, atitinkamų valstybių, šios Konvencijos Šalių, susitarimu jis gali būti perduotas UNESCO tarpininkavimui.

3. Jei tarpininkauti nesimama arba jei tarpininkavimu ginčas neišsprendžiamas, bet kuriam valstybių, šios Konvencijos Šalių, ginčui dėl šios Konvencijos aiškinimo ar taikymo taikomos *mutatis mutandis* Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos XV dalyje išdėstytos ginčų sprendimo nuostatos – nesvarbu, ar tos valstybės yra ar nėra ir Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos šalys .

4. Ginčui pagal šį straipsnį išspręsti taikoma bet kuri procedūra, kurią valstybė, šios Konvencijos ir Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos Šalis, pasirenka pagal minėtos konvencijos 287 straipsnį, jei toji valstybė, šios Konvencijos Šalis, ratifikuodama, priimdama, patvirtindama šią Konvenciją ar prisijungdama prie jos arba bet kada vėliau pagal 287 straipsnį nepasirenka kitos procedūros ginčams, kylantiems dėl šios Konvencijos, spręsti.

5. Valstybė, šios Konvencijos Šalis, kuri nėra Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos šalis, ratifikuodama, priimdama, patvirtindama šią Konvenciją ar prisijungdama prie jos arba bet kada vėliau rašytiniu pareiškimu gali laisvai pasirinkti vieną arba keletą Jungtinių Tautų jūrų teisės

konvencijos 287 straipsnio 1 dalyje nurodytų būdų ginčams pagal šį straipsnį spręsti. 287 straipsnis taikomas tokiam pareiškimui ir bet kuriam ginčui, kuriame dalyvauja tokia valstybė ir kuriam nėra galiojančio pareiškimo. Kad būtų pasiektas susitaikinimas ir priimtas arbitražo sprendimas, tokia valstybė, vadovaudamasi Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos V ir VII priedais, turi teisę dėl šios Konvencijos kilusiems ginčams spręsti paskirti taikintojus ir arbitrus, kurie įrašomi į V priedo 2 straipsnyje ir VII priedo 2 straipsnyje minėtus sąrašus.

26 straipsnis. Ratifikavimas, priėmimas, patvirtinimas ar prisijungimas

1. Šią Konvenciją ratifikuoja, priima arba patvirtina UNESCO valstybės narės.

2. Prie šios Konvencijos prisijungia:

a) valstybės, kurios nėra UNESCO narės, bet yra arba Jungtinių Tautų, arba Jungtinių Tautų specializuotųjų agentūrų, arba Tarptautinės atominės energetikos agentūros narės, taip pat valstybės, Tarptautinio Teisingumo Teismo statuto Šalys, ir bet kuri kita valstybė, UNESCO visuotinės konferencijos pakviesta prisijungti prie šios Konvencijos;

b) visišką vidaus savivaldą turinčios teritorijos, Jungtinių Tautų tokiomis pripažintos, bet neturinčios visiškos nepriklausomybės pagal Generalinės Asamblėjos rezoliuciją 1514 (XV) ir turinčios kompetenciją šios Konvencijos reglamentuojamais klausimais, taip pat ir kompetenciją sudaryti sutartis tokiais klausimais.

3. Ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentai deponuojami generaliniam direktoriui.

27 straipsnis. Įsigaliojimas

Ši Konvencija įsigalioja praėjus trims mėnesiams nuo dvidešimto 26 straipsnyje minėto dokumento deponavimo dienos, bet tik toms dvidešimčiai savo dokumentus deponavusių valstybių arba teritorijų. Kiekvienai kitai valstybei arba teritorijai ji įsigalioja praėjus trims mėnesiams nuo tos dienos, kurią toji valstybė arba teritorija deponuoja savo dokumentą.

28 straipsnis. Deklaracija dėl vidaus vandenų

Ratifikuodama, priimdama, patvirtindama šią Konvenciją ar prisijungdama prie jos arba bet kada vėliau bet kuri valstybė arba teritorija gali padaryti pareiškimą, kad Taisyklės galioja vidaus neįėjusio pobūdžio vandenims.

29 straipsnis. Geografinės apimties apribojimai

Ratifikuodama, priimdama, patvirtindama šią Konvenciją ar prisijungdama prie jos valstybė arba teritorija depozitarui adresuotam pareiškimui gali pareikšti, kad ši Konvencija netaikoma tam tikroms jos teritorijoms dalims, vidaus vandenims, salynų vandenims arba teritorinei jūrai, ir tokiam pareiškime nurodyti tokio netaikymo priežastis. Tokia valstybė kiek praktiškai įmanoma ir kuo greičiau sukuria sąlygas, kuriomis ši Konvencija bus taikoma jos pareiškime nurodytoms sritims, ir, kai tik tokios sąlygos sukuriamos, atsiima pareiškimą, visą ar iš dalies.

30 straipsnis. Išlygos

Išskyrus 29 straipsnį, šiai Konvencijai negali būti daroma jokių išlygų.

31 straipsnis. Pakeitimai

1. Valstybė, šios Konvencijos Šalis, generaliniam direktoriui adresuotu rašytiniu komunikatu gali siūlyti šios Konvencijos pakeitimus. Generalinis direktorius tokį komunikatą išsiuntinėja visoms valstybėms, šios Konvencijos Šalims. Jei per šešis mėnesius nuo tokio komunikato išsiuntinėjimo dienos ne mažiau kaip pusė valstybių, šios Konvencijos Šalių, teigiamai atsako į tokį prašymą, generalinis direktorius pasiūlymą pateikia kitam valstybių, šios Konvencijos Šalių, susirinkimui svarstyti ir galbūt priimti.

2. Pakeitimai priimami dalyvaujančių ir balsuojančių valstybių, šios Konvencijos Šalių, dviejų trečdalių balsų dauguma.

3. Kai šios Konvencijos pakeitimai priimami, juos valstybės, šios Konvencijos Šalys, ratifikuoja, priima, patvirtina arba prie jų prisijungia.

4. Pakeitimai įsigalioja, bet tik valstybėms, šios Konvencijos Šalims, kurios juos ratifikavo, priėmė, patvirtino ar prisijungė prie jų, praėjus trims mėnesiams nuo tos dienos, kurią šio straipsnio 3 dalyje minėtus dokumentus deponavo du trečdaliai valstybių, šios Konvencijos Šalių. Vėliau kiekvienai pakeitimams ratifikavusiai, priėmusiai, patvirtinusiai ar prie jų prisijungusiai valstybei arba teritorijai pakeitimas įsigalioja praėjus trims mėnesiams nuo tos Šalies ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumento deponavimo dienos.

5. Jei valstybė arba teritorija, kuri tampa šios Konvencijos Šalimi, pagal šio straipsnio 4 dalį įsigaliojus pakeitimams nepareiškia kitokių ketinimų, ji laikoma:

a) taip iš dalies pakeistos Konvencijos Šalimi; ir

b) nepakeistos Konvencijos Šalimi, jei tokia valstybė, šios Konvencijos Šalis, pakeitimų laikytis neprivalo.

32 straipsnis. Denonsavimas

1. Valstybė, šios Konvencijos Šalis, generaliniam direktoriui adresuotu rašytiniu pranešimu gali denonsuoti šią Konvenciją.

2. Denonsavimas įsigalioja po dvylikos mėnesių nuo pranešimo gavimo dienos, jei pranešime nėra nurodyta kita data.

3. Denonsavimas neturi jokio poveikio jokios valstybės, šios Konvencijos Šalies, pareigai vykdyti šioje Konvencijoje nurodytus įpareigojimus, kuriuos ji, nepaisant šios Konvencijos, turėtų vykdyti pagal tarptautinę teisę.

33 straipsnis. Taisyklės

Prie šios Konvencijos pridedamos Taisyklės yra jos sudedamoji dalis ir, jei aiškiai nėra numatyta kitaip, nuoroda į šią Konvenciją yra ir nuoroda į Taisykles.

34 straipsnis. Registravimas Jungtinėse Tautose

Vadovaujantis Jungtinių Tautų Chartijos 102 straipsniu, generalinio direktoriaus prašymu ši Konvencija registruojama Jungtinių Tautų Sekretariate.

35 straipsnis. Įpareigojantys tekstai

Ši Konvencija yra sudaryta anglų, arabų, ispanų, kinų, prancūzų ir rusų kalbomis; šeši tekstai yra autentiški.

Priedas

Su povandeniniu kultūros paveldu susijusios veiklos taisyklės

I. Bendrieji principai

1 taisyklė. Pirmiausias tikslas – povandeninio kultūros paveldo apsauga jį konservuojant *in situ*. Atitinkamai turi būti leidžiama tik tokia su povandeniniu kultūros paveldu susijusi veikla, kuri derinasi su tokio paveldo apsauga ir, paisant to reikalavimo, gali būti leidžiama siekiant svariai prisidėti prie povandeninio kultūros paveldo apsaugos, žinių apie jį ir jo būklės gerinimo.

2 taisyklė. Komercinis povandeninio kultūros paveldo naudojimas prekybos ar spekuliacinio tikslais arba tam, kad jis būtų negražinamai išblaškytas, yra iš esmės nesuderinamas su povandeninio kultūros paveldo apsauga ir tinkamu tvarkymu. Povandeniniu kultūros paveldu negalima prekiauti, negalima jo parduoti, pirkti ar išmainyti kaip komercinę prekę.

Ši taisyklė negali būti aiškinama kaip neleidžianti:

a) teikti profesinių archeologinių paslaugų arba joms reikalingų paslaugų, kurių pobūdis ir tikslas visiškai atitinka šią Konvenciją ir kurioms yra gautas kompetentingų institucijų leidimas;

b) perduoti povandeninio kultūros paveldo, iškelto pagal šią Konvenciją vykdant tyrimų projektą, jei toks perdavimas nepažeidžia mokslo ir kultūros interesų arba iškeltos medžiagos vientisumo ir negražinamai jo neišblaško; atitinka 33 ir 34 taisyklių nuostatas; ir jam yra gautas kompetentingų institucijų leidimas.

3 taisyklė. Su povandeniniu kultūros paveldu susijusi veikla povandeniniam kultūros paveldui neturi daryti didesnio neigiamo poveikio, nei yra būtina siekiant projekto tikslų.

4 taisyklė. Vykdamas su povandeniniu kultūros paveldu susijusią veiklą pirmiausia turi būti ne iškelti objektai, o taikomi nežalingi ir žvalgybiniai metodai. Jei mokslinio tyrimo ar didžiausios apsaugos tikslais povandeninį kultūros paveldą būtina iškasti ar iškelti, turi būti taikomi kuo mažiau žalingi metodai ir būdai, padedantys išsaugoti paveldo liekanas.

5 taisyklė. Su povandeniniu kultūros paveldu susijusioje veikloje turi būti vengiama be reikalo judinti žmonių palaikais ar garbinamas vietas.

6 taisyklė. Su povandeniniu kultūros paveldu susijusi veikla turi būti griežtai reguliuojama, kad būtų daromi tinkami kultūrinės, istorinės ir archeologinės informacijos įrašai.

7 taisyklė. Turi būti skatinama sudaryti visuomenei galimybes povandeninį kultūros paveldą lankyti *in situ*, išskyrus atvejus, kai toks lankymas yra nesuderinamas su šio paveldo apsauga ir tvarkymu.

8 taisyklė. Su povandeniniu kultūros paveldu susijusioje veikloje yra skatinamas tarptautinis bendradarbiavimas, kad būtų veiksmingiau keičiamasi archeologais bei kitais atitinkamais specialistais ir naudojamos jų paslaugomis.

II. Projekto kūrimas

9 taisyklė. Prieš pradėdamas su povandeniniu kultūros paveldu susijusią veiklą turi būti parengtas veiklos projektas, kuris pateikiamas kompetentingoms institucijoms, kad šios suteiktų leidimą ir atitinkamai profesionaliai įvertintų.

10 taisyklė. Projekte turi atsispindėti:

a) ankstesnių arba išankstinių tyrimų rezultatų įvertinimas;

b) svarbiausias projekto tikslas ir uždaviniai;

- c) taikomi metodai ir būdai;
- d) numatomas finansavimas;
- e) numatomas projekto įvykdymo terminas;
- f) komandos sudėtis ir kvalifikacijos, kiekvieno komandos nario pareigos ir patirtis;
- g) tolesnių tyrimų ir kitokios veiklos įvykdžius projektą planai;
- h) dirbinių ir vietovės konservavimo glaudžiai bendradarbiaujant su kompetentingomis institucijomis programa;
- i) vietovės tvarkymo ir priežiūros politika viso projekto vykdymo metu;
- j) dokumentavimo programa;
- k) saugos politika;
- l) aplinkos apsaugos politika;
- m) susitarimai dėl bendradarbiavimo su muziejais ir kitomis, pirmiausia mokslo, įstaigomis;
- n) ataskaitos rengimas;
- o) archyvų, taip pat ir iš vietos iškelto povandeninio kultūros paveldo, perdavimas; ir
- p) viešo skelbimo programa.

11 taisyklė. Su povandeniniu kultūros paveldu susijusi veikla turi būti vykdoma laikantis kompetentingų institucijų patvirtinto projekto.

12 taisyklė. Padarius netikėtus atradimus arba pasikeitus aplinkybėms, projektas, gavus kompetentingų institucijų pritarimą, turi būti persvarstomas ir pakeičiamas.

13 taisyklė. Siekiant apsaugoti povandeninį kultūros paveldą, skubiais atvejais arba padarius atsitiktinį atradimą su povandeniniu kultūros paveldu susijusi veikla, kartu ir konservavimo priemonės bei trumpalaikė veikla, ypač vietovės stabilizavimas, gali būti leidžiama be projekto.

III. Išankstiniai darbai

14 taisyklė. Atliekant išankstinius 10 taisyklės a punkte minėtus darbus turi būti įvertinta povandeninio kultūros paveldo reikšmė, jo bei jo gamtinės aplinkos pažeidžiamumas vykdant siūlomą projektą ir tikimybė gauti projekto tikslus atitinkančius duomenis.

15 taisyklė. Atliekant tokių vertinimą taip pat turi būti pateikiami turimų istorinių ir archeologinių duomenų studijų duomenys, vietovės archeologiniai bei aplinkos ypatumai ir galimo įsikišimo padariniai ilgalaikiam povandeninio kultūros paveldo, kurį paveiks veikla, stabilumui.

IV. Projekto tikslas, metodika ir vykdymo būdai

16 taisyklė. Metodika turi atitikti projekto tikslus, o taikomi būdai kuo mažiau kenkti paveldui.

V. Finansavimas

17 taisyklė. Išskyrus ypatingus atvejus, kai būtina apsaugoti povandeninį kultūros paveldą, turi būti iš anksto užtikrintas tinkamas visos veiklos finansavimas, kad lėšų pakaktų visiems projekto etapams užbaigti, įskaitant konservavimą, dokumentavimą, iškeltų dirbinių saugojimą, ataskaitos parengimą ir platinimą.

18 taisyklė. Projekte būtina įrodyti, pateikus, pavyzdžiui, garantiją, kad jį bus įmanoma finansuoti iki pat pabaigos.

19 taisyklė. Projekte turi būti numatytas nenumatytiems atvejams skirtas planas, kuris užtikrintų povandeninio kultūros paveldo konservavimą ir patvirtinamųjų dokumentų pateikimą, jei numatytas finansavimas būtų nutrauktas.

VI. Projekto trukmė, terminai

20 taisyklė. Turi būti numatyti atitinkami visos su povandeniniu kultūros paveldu susijusios veiklos atlikimo terminai, kurie iš anksto užtikrintų, kad visi projekto etapai bus užbaigti, įskaitant konservavimą, dokumentavimą ir iškelto povandeninio kultūros paveldo saugojimą, taip pat ataskaitos parengimą ir platinimą.

21 taisyklė. Projekte turi būti numatytas nenumatytiems atvejams skirtas planas, kuris užtikrintų povandeninio kultūros paveldo konservavimą ir patvirtinamųjų dokumentų pateikimą, jei projekto vykdymas būtų nutrauktas.

VII. Kompetencija ir kvalifikacijos

22 taisyklė. Su povandeniniu kultūros paveldu susijusios veiklos turi būti imamas tik tuo atveju, kai jai vadovauja, ją kontroliuoja ir joje reguliariai dalyvauja kvalifikuotas povandeninės archeologijos specialistas, turintis projektą atitinkančią mokslinę kompetenciją.

23 taisyklė. Visi projekto komandos nariai turi būti kvalifikuoti ir turi būti įrodyta, kad jų kompetencija atitinka jų vaidmenį projekte.

VIII. Konservavimas ir vietovės tvarkymas

24 taisyklė. Konservavimo programoje turi būti numatytas ilgalaikis archeologinių liekanų tvarkymas vykdant su povandeniniu kultūros paveldu susijusią veiklą ir jį perkeliant. Konservavimas turi būti atliekamas taikant esamus profesinius standartus.

25 taisyklė. Vietovės tvarkymo programoje turi būti numatyta povandeninio kultūros paveldo konservavimas ir tvarkymas *in situ* vykstant lauko darbams ir jiems pasibaigus. Programoje turi atsispindėti vieša informacija, pagrįstas vietovės stabilizavimas, stebėjimas ir apsauga nuo pakenkimo.

IX. Dokumentavimas

26 taisyklė. Dokumentavimo programoje turi būti numatytas išsamus dokumentavimas, įskaitant su povandeniniu kultūros paveldu susijusios veiklos pažangos ataskaitą, pagal šiuolaikiškus profesinius archeologinio dokumentavimo standartus.

27 taisyklė. Tarp dokumentų mažų mažiausiai turi būti išsamus vietovės aprašas, įskaitant su povandeniniu kultūros paveldu susijusios veiklos metu pajudinto ar perkeltą povandeninio kultūros paveldo kilmę, lauko darbų protokolus, planus, brėžinius, atskiras jų dalis, fotografijas ar kitoje terpėje fiksuotą informaciją.

X. Sauga

28 taisyklė. Turi būti parengta saugos politika, tinkamai užtikrinanti projekto komandos ir trečiųjų šalių saugą bei sveikatą, taip pat atitinkanti visus įstatymų ir profesinius reikalavimus.

XI. Aplinka

29 taisyklė. Turi būti parengta aplinkos apsaugos politika, tinkamai užtikrinanti, kad nebus be reikalo judinamas jūros dugnas ir kenkiama jūros gyvajai gamtai.

XII. Ataskaitos

30 taisyklė. Laikantis projekte nurodytų terminų, turi būti parengtos tarpinės ir galutinės ataskaitos, kurios saugomos atitinkamose viešose dokumentinių įrašų saugyklose.

31 taisyklė. Ataskaitose:

- a) atsiskaitoma, kokie tikslai yra pasiekti;
- b) nurodomi taikyti metodai ir būdai;
- c) nurodomi gauti rezultatai;
- d) pridedami pagrindiniai grafiniai ir fotografiniai visų veiklos etapų dokumentai;
- e) pateikiamos rekomendacijos dėl konservavimo, vietovės ir viso iš vietos iškelto povandeninio kultūros paveldo saugojimo; ir
- f) pateikiamos rekomendacijos dėl būsimos veiklos.

XIII. Projekto archyvų saugojimas

32 taisyklė. Prieš pradėdant bet kokią veiklą turi būti susitarta dėl projekto archyvų saugojimo, ir tai turi būti nurodyta projekte.

33 taisyklė. Projekto archyvai, įskaitant visą iškeltą povandeninį kultūros paveldą ir visų patvirtinamųjų dokumentų kopijas, kiek įmanoma turi būti saugomi kartu ir neliečiami kaip vienas rinkinys, prieinamas specialistams, visuomenei ir archyvarams. Tai turėtų būti padaryta kuo greičiau, bet jokių būdų ne vėliau kaip per dešimt metų nuo projekto užbaigimo, jei tai suderinama su povandeninio kultūros paveldo konservavimu.

34 taisyklė. Projekto archyvai, gavus kompetentingų institucijų pritarimą, turi būti tvarkomi pagal tarptautinius profesinius standartus.

XIV. Platinimas

35 taisyklė. Projektuose turi būti numatytas visuomenės švietimas ir tam tikrais atvejais – projekto rezultatų viešas pristatymas.

36 taisyklė. Galutinis projekto apibendrinimas:

- a) kuo greičiau turi būti paskelbtas visuomenei, atsižvelgus į projekto sudėtingumą ir informacijos slaptumo bei jautrumo pobūdį; ir
- b) turi būti deponuotas atitinkamose viešose dokumentų saugyklose.

Pateiktasis tekstas yra Konvencijos, tinkamai priimtose Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos visuotinės konferencijos trisdešimt pirmojoje sesijoje, įvykusioje Paryžiuje ir paskelbtoje pasibaigusia 2001 metų lapkričio trečią dieną, autentiškas tekstas.

TAI PATVIRTINDAMI, mes pasirašėme 2001 m. lapkričio 6 d.

Visuotinės konferencijos Pirmininkas

generalinis direktorius

Patvirtinta kopija

Paryžius,

Juriskonsultas

Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija

Priimta 2001 m. lapkričio 6 d. Paryžiuje dviem autentiškais egzemplioriais, kuriuos pasirašė visuotinės konferencijos trisdešimt pirmosios sesijos Pirmininkas ir Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos generalinis direktorius; abu egzemplioriai deponuojami Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos archyvuose, o jų patvirtintos kopijos pateikiamos visoms 26 straipsnyje minėtoms valstybėms ir teritorijoms, taip pat Jungtinėms Tautoms.
